

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie ze skargi K. Ś. o wznowienie postępowania zakończonego
prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w K.
z dnia 23 maja 2012 r., w sprawie z powództwa K. Ś.
przeciwko J. P.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 stycznia 2014 r.,
zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w K.
z dnia 12 września 2013 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia
o kosztach postępowania zażaleniowego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 12 września 2013 r. odrzucił skargę powoda K. Ś. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 23 maja 2012 r., wskazując jako podstawę art. 410 § 1 k.p.c.

Skarżący, w zażaleniu na to postanowienie wniósł o jego uchylenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przesłanki odrzucenia skargi na posiedzeniu niejawnym wskazane zostały w art. 410 k.p.c. Należą do nich: uchybienie terminowi, brak oparcia skargi na ustawowej podstawie i niedopuszczalność skargi z innych przyczyn. Zaistnienie którejś z tych okoliczności lub wszystkich łącznie powoduje odrzucenie skargi. Powyższe przesłanki wyznaczają jednocześnie zakres wstępnej kontroli formalnej skargi o wznowienie postępowania, dokonywanej na podstawie art. 410 k.p.c., która może prowadzić do jej odrzucenia w razie stwierdzenia, że przytoczone w niej okoliczności nie mieszczą się w katalogu ustawowych podstaw wznowienia.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 października 1999 r. II UKN 174/99 (OSNP 2001, nr 4, poz. 133) oraz w postanowieniu z dnia 21 września 2007 r. V CZ 88/07 Lex nr 486003), jeżeli z uzasadnienia skargi wynika, że okoliczności w niej wskazane nie wyczerpują ustawowej przesłanki wznowienia postępowania, wymienionej w powyższych przepisach k.p.c., to podnoszona w żądaniu podstawa prawna żądania nie zachodzi. W takim przypadku skarga nie jest oparta na ustawowej podstawie wznowienia i podlega odrzuceniu, stosownie do art. 410 § 1 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05, Biul. SN 2005, nr 9 postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2007 r. IV CZ 48/07, Lex nr 485887; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2007 r. III UZ 13/07, Lex nr 442729).

Stosownie do art. 403 k.p.c. można żądać wznowienia postępowania w sytuacji gdy:

- wyrok został oparty na dokumencie podrobionym lub przerobionym albo na skazującym wyroku karnym, następnie uchylonym (art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c.);
- wyrok został uzyskany za pomocą przestępstwa (art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c.).
- późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu (art. 403 § 2 k.p.c.).
- jeżeli na treść wyroku miało wpływ postanowienie niekończące postępowania w sprawie, wydane na podstawie aktu normatywnego uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, uchylone lub zmienione zgodnie z art. 416¹ k.p.c. (art. 403 § 4 k.p.c.).

Zarówno nowe okoliczności, jak i nowe środki dowodowe muszą być tego rodzaju, aby powołanie ich mogło mieć wpływ na wynik sprawy. Wskazując zatem te okoliczności lub dowody, podać trzeba równocześnie, w jakim zakresie ich uwzględnienie mogło zmienić podstawę orzekania, wpływając tym samym na treść samego rozstrzygnięcia. Nowe okoliczności faktyczne lub środki dowodowe, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy to takie fakty, z których strona nie mogła skorzystać w postępowaniu prawomocnie zakończonym. Wykrycie, o którym mowa w powołanym art. 403 § 2 k.p.c., odnosi się do okoliczności i dowodów w poprzednim postępowaniu w ogóle nie ujawnionych i wówczas nieujawnialnych, bo nieznanymi stronie i dla niej niedostępnymi, (por. postanowienie SN z dnia 15 maja 1968 r., I Co 1/68, OSNCP 1969 nr 2, poz. 36, postanowienie SN z dnia 17 stycznia 2001 r., IV CKN 1515/00, niepubl., postanowienie SN z dnia 19 stycznia 2006 r., IV CZ 143/05).

W rezultacie możliwość wznowienia postępowania na podstawie art. 403 § 2 *in fine* k.p.c. jest uzależniona od łącznego zaistnienia trzech przesłanek, po pierwsze - wykrycia po uprawomocnieniu się wyroku nowych faktów, które istniały w toku postępowania, ale nie zostały w nim powołane, po drugie - możliwości ich wpływu na wynik sprawy oraz po trzecie - niemożności skorzystania z nich przez

stronę w poprzednim postępowaniu (por. postanowienie SN z dnia 26 maja 2011 r., II UZ 11/11, niepubl.).

Przenosząc te rozważania na grunt niniejsze sprawy należy wskazać, że w tym zakresie Sąd Okręgowy dokonał badania przesłanki oparcia skargi na ustawowej podstawie wznowienia zgodnego z przyjmowanym rozumieniem art. 410 § 1 k.p.c. i doszedł do prawidłowego wniosku, że żalący się nie wskazał w skardze okoliczności, które, spełniając wymogi z art. 403 § 2 k.p.c., mogłyby być podstawą wznowienia postępowania.

Skarżący w przedmiotowej sprawie żądał również wznowienia postępowania z powodu nieważności, formułując w tym zakresie dwa zarzuty: zarzut rozpoznania skargi o wznowienie postępowania przez sąd, w którego składzie uczestniczył sędzia wyłączony z mocy ustawy oraz zarzut równoległego prowadzenia postępowania o to samo roszczenie w sprawach [...]. Pierwszy z tych zarzutów uzasadniony został tym, że sprawę rozpoznawał sędzia, który w tej samej sprawie wydał uprzednio nakaz zapłaty.

W świetle jednak postanowień art. 48 § 1 pkt. 5 k.p.c. sędzia ten z tego powodu nie był wyłączony z mocy ustawy od udziału w rozpoznaniu skargi.

Zgodnie bowiem z powszechnie przyjętą wykładnią tego przepisu, wyłączenie od rozpoznawania sprawy w sądzie drugiej lub trzeciej instancji dotyczy jedynie sędziego, który w instancji bezpośrednio niższej (odpowiednio pierwszej lub drugiej) wydawał zaskarżone orzeczenie (por. postanowienie SN z dnia 15 listopada 2001 r. III CZ 99/01 niepubl.).

Od rozpoznania sprawy wyłączony jest zatem tylko ten sędzia, który wydał „zaskarżone orzeczenie” a więc orzeczenie w instancji bezpośrednio niższej, nie zaś sędzia, który w sprawie wydawał jakiegokolwiek inne orzeczenie.

Kwestię tę jednoznacznie przesądził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 18 marca 2005 r. (III CZP 97/04, OSNC 2006, nr 2, poz. 24), uznając, że sędzia, który brał udział w wydaniu nakazu zapłaty, nie jest wyłączony z mocy samej ustawy od rozpoznania zarzutów od tego nakazu (art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c.).

W uchwale tej wyjaśniono, że wydanie nakazu zapłaty i orzeczenia na skutek zarzutów od tego nakazu odbywa się w postępowaniu prowadzonym w jednej instancji, przez sąd rejonowy lub okręgowy, jako sąd pierwszej instancji (art. 484¹ § 1 k.p.c.). Postępowanie nakazowe jest odrębnym postępowaniem procesowym, którego cechą charakterystyczną jest, że w pierwszej instancji może toczyć się w dwóch fazach (etapach). Pierwszą fazę, która występuje w każdym postępowaniu nakazowym, kończy wydanie nakazu zapłaty (art. 491 k.p.c.). Jeżeli pozwany złoży zarzuty od nakazu zapłaty (art. 493 k.p.c.), ich wniesienie nie przenosi sprawy do instancji wyższej, ale wszczyna drugą fazę postępowania przed tym samym sądem. Kończy ją wydanie wyroku, którym sąd w całości lub w części utrzymuje w mocy nakaz zapłaty albo go uchyla i orzeka o żądaniu pozwu, albo kończy ją wydanie postanowienia, którym sąd uchyla nakaz zapłaty i pozew odrzuca lub postępowanie umarza (art. 496 k.p.c.). Postępowanie prowadzone na skutek wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty nie jest - inaczej niż postępowanie prowadzone przez sąd wyższej instancji na skutek środków odwoławczych - postępowaniem mającym na celu skontrolowanie prawidłowości wydania zaskarżonego orzeczenia. Jest to, prowadzone w sprawie po raz pierwszy, postępowanie zmierzające do ustalenia zasadności powództwa. Należy zauważyć, że analogiczną do sytuacji, jaka ma miejsce w postępowaniu nakazowym w razie wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty, jest sytuacja występująca w razie wydania wyroku zaocznego i wniesienia od niego sprzeciwu (art. 347 k.p.c.), a także występująca w postępowaniu upominawczym, w razie wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty (art. 505 k.p.c.), chociaż w tym ostatnim wypadku prawidłowe wniesienie sprzeciwu powoduje że nakaz zapłaty traci moc i nie orzeka się o utrzymaniu go w mocy lub o jego uchyleniu. Są to wówczas także postępowania składające się z dwóch faz, przy czym w obu fazach prowadzone ono jest w tej samej instancji przez ten sam sąd.

Z tych względów powyższy zarzut skarżącego nie mógł zostać uwzględniony.

Nie można natomiast odmówić słuszności zarzutowi odnoszącemu się do okoliczności prowadzenie jednocześnie dwóch postępowań merytorycznych o to samo roszczenie w sprawie [...]. Jak trafnie wskazał żalący się, Sąd Okręgowy,

rozpoznając skargę o wznowienie postępowania, w ogóle nie doniósł się do tych zarzutów, zaś akta niniejszej sprawy nie zawierają żadnej dokumentacji dotyczącej wskazanych wyżej postępowań, co uniemożliwia dokonanie jakiegokolwiek kontroli zasadności tego zarzutu w postępowaniu zażaleniowym.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁵ k.p.c. i art., 108 2 k.p.c.